

СТАНОВИЩЕ

от доцент д-р Ружа Г. Нейкова, Институт за етнология и фолклористика с
Етнографски музей (ИЕФЕМ) – БАН

във връзка с провеждане на конкурс за академична длъжност “доцент”,
обявен от СУ “Св. Климент Охридски”

по професионално направление 2.1 Филология (**Арменски език и култура**),
обявен в ДВ, бр. 35/12.04.2013 г.

с кандидат Петър Николов Голийски, доктор, гл. асистент

Кандидатурата на гл.ас. д-р П. Голийски е представена в предвидения срок и съдържа всички необходими документи.

В срока на конкурса не са постъпили други кандидатури.

Гл. ас. д-р П. Голийски е ерудиран и признат изследовател арменист, с дълбоки познания в областта на историята и културологията. Това добре проличава от неговите **ПУБЛИКАЦИИ**, включително и от предходните **две монографии** на автора, с принос в арменистиката и българската историческа наука. Те са свързани с основните сфери на неговия изследователски интерес (Арменски език и ономастика, История и общество на древна и средновековна Армения, Предхристиянска религия на Армения, История и култура на древен Иран, История и култура на прабългарите и др.). Характерното за стила на работата на кандидата е вещото познаване на изворовия материал, на проблематиката по разработваните теми, аналитичен комплексен подход към материята и не на последно място актуалността на темите, върху сериозни, нерешени от науката въпроси.

Тези интереси и качества на П. Голийски са намерили практическо приложение и в неговата **ПРЕПОДАВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ**, която той започва от 2004 г. като хоноруван преподавател по практически арменски език, а от 2005 г. до настоящия момент е главен асистент в специалност “Арменска филология”/ “Арменистика и кавказология”. От септември 2006 г. е ръководител на специалност “Арменска филология”.

За придобиване на научното звание „доцент“ П. Голийски е представил **МОНОГРАФИЧЕН/ХАБИЛИТАЦИОНЕН ТРУД** „Армения и иранският свят I–V век (Културни, социално-политически и езикови връзки)“. Тангра ТанНакРа ИК., София, 2013 (424 с. с карти + ил.). Трудът е резултат от дългогодишен интерес и проучвания в областта на анатолийската, предноазиатска и разбира се арменска етнокултурна история и лингвистика. Авторът предлага за първи път на българския

читател и на академичната общност подробна **история на Армения** за периода I–V век в нейните сложни взаимоотношения с Предна Азия, предислямски Иран, Римската империя, Задкавказието. Един неслучаен период, чийто политически и културно-исторически събития се оказват решаващи за съдбата и бъдещето на арменския народ. Вникването на сложните дипломатически, династически, военни, духовни/религиозни и пр. ситуации, проследени хронологически в осемте глави на изследването е осъществено чрез завидно познание на езика и на един богат изворов материал (на староарменски и средноарменски), част от които се поднася за първи път на български език.

Ранните ирано-арменски връзки се разкриват в хода на историческите събития – от възхода на мидийците през VII век (в първа и втора глава – *В очакване на Аршакидите, Иранската реконкиста*), преминават през взаимоотношенията с Партската империя (гл. *Тиридат пристига в Армения, По наш образ и по наше подобие*). Съществен е анализа на, и изводите за влиянието на иранския (староперсийски и партски) държавно-управленски модел върху арменския от епохата на Арташесидите и най-вече Аршакидите, изграждането на арменска аристократична йерархия след 66 г. по партски образец и пр. Мидийската епоха е формулирана като „златното време на разбирателство между арменци и иранци“ (скрепено с династични връзки), на която е съдено да премине и изпита мощния военен и интелектуален потенциал на Ахеменидите с тяхната забележителна стратегия на минимална намеса в сатрапиите си. Това е времето, през което персите излъчват (но и черпят) модели на поведения на различни социални равнища – във висшата класа, в религията, в календара и не на последно място, в някои форми на изкуството. Време, прекъснато от епохата на елинизма. Поредната фаза в армено-иранските взаимоотношения – на „мощна културна и лингвистична интерференция“ от страна на Партия е последвана от епохата на Сасанидите и комплицираните политико-идеологически и дори враждебни взаимоотношения между арменци и иранци.

Специално обръщам внимание на темата за митраизма и предхристиянската религия на Армения в контекста на общоиранската религиозна проблематика, която сравнително слабо е разработена в българската наука. Неговите специфики в иранския и арменския свят както и религиозно-идеологическата картина по тези земи са анализирани на фона на сложните политически взаимоотношения между Армения и династията на Сасанидите (гл. *Митра срещу Ахура Мазда*). Оттук с не по-малко вещина е проследен преходът към християнството, към което Армения преминава от позициите и духовната нагласа на митраизма и зурванизма, противопоставяйки след покръстването си през 301 г. християнството на персийския ортодоксален маздеизъм. Последната глава на труда (*Сънят на Навуходоносор*) е своеобразно заключение на обобщение на цялостния текст – на основните процеси и събития, както и на техния културно исторически контекст.

Трудът на П. Голиски „Армения и иранският свят I–V век има редица достойнства, които го извеждат като високо достижение на международно изследователско равнище. Той разкрива социално-политическата и духовна картина в териториите на Предна Азия и Анатолия като кълбо от сложни взаимоотношения, от които израства и се изковава древната арменската народност и общество – с неговите порядки, традиционни и политически модели на поведение, духовност, култура. **Историята и съдбата на древна Армения като част от голямото иранско семейство.**

Трудът е образец за приложението на **интердисциплинарния метод** и многостранен подход към различните теми и проблеми, интегрирани в общата тъкан и изводите на изложението. Това трето в света, пространно изследване по въпроса надминава тематично предишните именно чрез своя всестранен подход, дълбочина на навлизане в проблематиката, отлично познаване на материята и високото ниво на информираност, с въвеждането на пространен изворов материал, убедителна оценка и конструиране на изводите и не на последно място – като професионално структурирано изложение.

Особено приносна е ролята му на **коректив** по отношение на редица становища в науката върху древната арменска история, който в значителна степен променя и допълва изградените представи за културното, религиозно, държавно и прочее обществено влияние на иранците в нейното изграждане.

Предвид високите качества на представения монографичен труд, на цялостната научна продукция и преподавателска дейност, гл. ас. д-р Петър Н. Голийски изцяло отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав, Правилника за прилагането му и Вътрешните правила на Софийския университет.

Убедено подкрепям кандидатурата на гл. асистент д-р Петър Н. Голийски и предлагам на почитаемото научно жури да му присъди академичната длъжност „доцент“ по професионално направление Филология (Арменски език и култура) към СУ “Св. Климент Охридски”.

София, 15.08. 2013

Р. Нейкова

